

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสื่อมวลชนได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนเราไปแล้ว และนับวันก็เพิ่มบทบาทในสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะโทรทัศน์ โทรทัศน์นับเป็นสื่อมวลชนที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะโทรทัศน์สามารถให้ทั้งภาพและเสียงแก่ผู้ชมและสามารถที่จะถ่ายทอดไปยังผู้รับได้ในสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งอยู่ห่างไกลออกไปได้¹ โทรทัศน์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับทุกสถาบันของสังคม ไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางครอบครัว สถาบันทางการเมือง สถาบันการศึกษา สถาบันทางเศรษฐกิจ และสถาบันทางศาสนาและวัฒนธรรม โทรทัศน์เป็นเครื่องมือการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลมากที่สุด เพราะสื่อมวลชนประเภทนี้สามารถติดตามหรือนำเรื่องราวต่าง ๆ ไปบริการให้ประชาชนทุกชั้นทุกเพศวัยและทุกระดับความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทุกหนแห่งที่รัศมีกำลังส่งไปถึง บริการโทรทัศน์ที่ให้แก่ประชาชนเป็นบริการสาธารณะที่ให้ความรู้ ความบันเทิง เป็นทั้งโรงเรียน และมหรสพโรงใหญ่ ซึ่งมีทั้งละคร ปรากฏการณ์การสนทนาอภิปราย และการแสดงขรรคมตลอคจนการแถลงข่าวรวมทั้งเป็นกำลังสำคัญที่ใช้ในการต่อต้านการโฆษณาชวนเชื่อและสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างชาติและระหว่างบุคคลได้²

¹ ครรชิต อัครถาวร, "โทรทัศน์กับการศึกษาอย่างกว้าง," สารเทคโนโลยีทางการศึกษา อดันที่ 2, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2517), หน้า 1.

² ประชาสัมพันธ์เขต 2 จังหวัดลำปาง, ศูนย์, เอกสารประชาสัมพันธ์วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ในภาคเหนือ, (ลำปาง: ศูนย์ประชาสัมพันธ์เขต 2, 2521), หน้า 1.

เมื่อพิจารณาภารกิจหลักของ โทรทัศน์ตามบทบาทและสถานะภาพทางสังคมในฐานะที่เป็นเครื่องมือสื่อสารมวลชนในสังคมแล้วมีอยู่ด้วยกัน 4 ประการ คือ

1. การสังเกตและติดตามเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสังคม (Surveillance of the Environment) คือ ทำหน้าที่ในการเก็บรวบรวมและกระจายข่าวสารต่าง ๆ ที่ควรแก่การสนใจไปสู่สมาชิกในสังคม

2. การชี้แจงให้เห็นถึงสิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (Correlation of the Parts of Society) คือทำหน้าที่ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ อย่างรอบคอบเพื่อสมาชิกในสังคมจะได้รับทราบและเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง

3. การถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of the Social Heritage) คือทำหน้าที่สืบทอดความคิดเห็น ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานทางสังคมจากสมาชิกของสังคมในช่วงยุคสมัยหนึ่งไปสู่สมาชิกในช่วงยุคสมัยต่อไป เพื่อเป็นการอบรมให้สมาชิกใหม่ได้เรียนรู้บทบาทและสถานะภาพของตนเอง

4. การให้ความบันเทิง (Entertainment) คือ มุ่งทำหน้าที่ในด้านการสร้างสรรค์ความสนุกสนานความเพลิดเพลินให้แก่สมาชิกในสังคม เพื่อเป็นการพักผ่อนและลดความตึงเครียด¹

จากภารกิจหลักดังกล่าวของ โทรทัศน์สื่อสารสังคมจะเห็นได้ว่าโทรทัศน์มีบทบาทครอบคลุมสังคมในแทบทุกด้าน ซึ่งพอจะแยกกล่าวออกได้ดังนี้

บทบาทในด้านการพัฒนาประเทศ

โดยทั่วไปแล้วการพัฒนาประเทศจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพก็ต้องอาศัยบุคคล

¹ ขวัญ เรือง ไชยอุดม, "วิทยุโทรทัศน์กับบทบาทสังคม," นิเทศสาร 6 (ธันวาคม 2520) : 25 - 27.

ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน การที่ประชาชนได้เปลี่ยนแปลงตัวเองจะเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการพัฒนาของประเทศ การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้ก็เมื่อชนในชาติได้เปลี่ยนแปลงไปในแนวทางเดียวกันซึ่งเหมาะสมและตรงกับเจตนารมณ์ของชนในชาติมากที่สุด หรือเป็นการตัดสินใจที่เป็นอยู่บนพื้นฐานที่มีเหตุผลที่เพียงพอ เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามแนวทางที่ชนในชาติมีเจตนารมณ์ร่วมกัน สื่อมวลชนจะมีบทบาทอย่างสำคัญในการช่วยเปลี่ยนแปลงประชาชนหรือไปกระตุ้นให้ประชาชนให้รู้จักการเปลี่ยนแปลงตัวเองเพื่อบรรลุถึงการพัฒนาของประเทศและการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมหรือการพัฒนาประเทศจะดำเนินไปได้เพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนของการสื่อสารที่หลั่งไหลไปมาในสังคมเป็นสำคัญ ซึ่งการหลั่งไหลของข่าวสารในแง่ต่าง ๆ นั้นพอสรุปได้ คือ

1. การหลั่งไหลของข่าวสารในแง่การคอยควบคุม (The Watchman Function) เมื่อเกิดการพัฒนาประชาชนในเมือง และในชนบทต่าง ได้เรียนรู้และรับทราบถึงสิ่งจำเป็นในพื้นฐานการพัฒนาร่วมกัน ประชาชนในชนบทตื่นตัวต่อความรู้ในด้านต่าง ๆ มากขึ้น
2. การหลั่งไหลของข่าวสารในแง่ของนโยบาย (The Policy Function) ในประเทศที่กำลังพัฒนานั้นการตัดสินใจใด ๆ จำเป็นต้องให้แพร่กระจายให้รับรู้กันอย่างกว้างขวาง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจากประชาชนให้ประชาชนได้มีส่วนตัดสินใจ กำหนดนโยบายในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและความเชื่อ เพื่อยอมรับเป้าหมายใหม่ มีทัศนคติใหม่ และมีความรับผิดชอบอย่างใหม่
3. การหลั่งไหลของข่าวสารในแง่ของการสอนให้เรียนรู้ (The Teaching Function) ในประเทศที่กำลังเรียนรู้ถึงการพัฒนานั้นทุก ๆ ส่วนของสังคมต่างมีทักษะใหม่ ๆ ที่จะต้องเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเกษตร อนามัย การศึกษา หรือเครื่องจักรกล

¹ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, "บทบาทของสื่อมวลชนต่อการพัฒนาประเทศ."

มีความจำเป็นจะต้องใช้ข่าวสารในการยกระดับความกระจายตัวของความรู้ในข่าวสารต่าง ๆ ในการเร่งเร้าส่งเสริมให้ประชาชนแสวงหาคำแนะนำเพื่อสิ่งที่ดีกว่า¹

เมื่อพิจารณาการเพิ่มการหลั่งไหลของข่าวสารในแง่ต่าง ๆ ทั้งสามด้านดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่าจะเป็นการสร้างบรรยากาศเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการพัฒนาประเทศนั่นเอง

บทบาทในด้านการเมือง

ในสภาพการณ์ของ ประเทศที่มีความแตกต่างกันของบุคคลในสังคม เช่น ในด้าน ศาสนา เชื้อชาติ ภาษาพูด หรือฐานะทางสังคม ความแตกต่างในด้านดังกล่าวมักจะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นในสังคม ซึ่งสื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรทัศน์จะมีบทบาทอันสำคัญในการที่จะขจัดหรือลดข้อขัดแย้งดังกล่าวได้ สื่อมวลชนในปัจจุบันนั้นหากใช้เป็นและใช้อย่างฉลาดแล้ว ก็จะสามารถที่จะหลอหลอมชุมชนที่อยู่กันอย่างกระจัดกระจายให้เข้ามา รวมกันได้ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมการอยู่อย่าง โดดเดี่ยวขาดการติดต่อกันระหว่างกัน เองนั้น เราสามารถนำเอาสื่อมวลชนไปสร้างความเข้าใจ และถึงความพยายามทั้งหมด มาช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการพัฒนาของประเทศได้เป็นอย่างดี ซึ่ง การที่จะรักษาหรือโน้มน้าวให้ชนในชาติซึ่งมีความแตกต่างกันดังกล่าวสามารถหลอมตัวเข้าด้วยกัน มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาประเทศไปในทิศทางอัน เหมาะสมก็ต้องอาศัยสื่อซึ่งจะสามารถเข้าถึงประชาชนได้เร็วที่สุดและมากที่สุด โทรทัศน์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีอิทธิพลสูงอย่างหนึ่งของรัฐบาลในด้านการที่จะเข้าไปถึงจิตใจ ของประชาชนโดยการจัดทำรายการ โทรทัศน์ที่มีการช่วยอธิบายด้วยเสียงและชี้แจงด้วยภาพ

¹ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์, "บทบาทของสื่อมวลชนต่อการพัฒนาประเทศ,"

ซึ่งจะทำให้บังเกิดความเข้าใจและจงใจผู้รับชมรายการโทรทัศน์นั้นไ้มาก โทรทัศน์ยังให้ประโยชน์อย่างกว้างขวางในการแก้ปัญหาสังคม เช่น ในประเทศฟิลิปปินส์มีรายการเรียกว่า Pulong-Pulong ซึ่งเป็นรายการที่จะแก้ปัญหาชุมชน ประธานาธิบดี Ferdinand E. Marcos ใช้โทรทัศน์เร่งเร้าให้ประชาชนช่วยกันแก้ปัญหาและสร้างสันติภาพให้แถบบริเวณ 13 จังหวัดในฟิลิปปินส์ ซึ่งมีการปะทะกันระหว่างทหารรัฐบาลและกลุ่มคอตกาน Moro National Liberation Front ได้สำเร็จ (Editor of the Media Asia, 1977)

บทบาทในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ

ในขณะที่ทั้งโลกกำลังเผชิญปัญหาการเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็ว การขยายตัวการค้นพบและประดิษฐ์กรรมใหม่ ๆ ของวิทยาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมอย่างกว้างขวางรวดเร็วอย่างคาดไม่ถึง¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเกษตรกรรมความก้าวหน้าในวิทยาการทางการเกษตรได้ก้าวหน้าไปอย่างมาก จำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความรอบรู้และรู้จักนำเอาประโยชน์ของวิทยาการเหล่านั้นมาช่วยในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร หรือความรู้เกี่ยวกับการผลิตใหม่ ๆ ตลอดจนรู้แนวทางของอาชีพต่าง ๆ เพื่อให้คนเราสามารถปรับตนเองให้มีความก้าวหน้าในอาชีพอยู่เสมอ หากคนเราได้ประสบแต่สิ่งที่คุณเคยพบเห็นและดำเนินชีวิตอยู่แบบเดิมไม่มีสิ่งใหม่การพัฒนาจะไม่เกิดขึ้นได้ การที่คนเราได้มีโอกาสเห็นของแปลกไปจากเดิมนั้น เป็นข้อจำเป็นเบื้องต้นที่ทำให้คนเราคิดเปรียบเทียบกับของเดิมแล้วเกิดแรงผลักดันให้แสวงหาสิ่งที่คุณพบเห็นนั้นกับพยายามชวนชวนหาวิธีให้ได้มาเพื่อความก้าวหน้า คนที่ไม่เคยรู้จักของใหม่ไม่เคยเห็นสิ่งที่ดีกว่าย่อมจะไม่มี ความกระตือรือร้นสร้างตนเองต่อไป ดังนั้น การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านใด จำเป็นที่บุคคลจะต้องมีการพัฒนาตนเองเสียก่อนเป็นเบื้องต้น การหลงไหลของข่าวสาร

¹ จรูญ วงศ์สายัณห์, "คำนำ," ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515), หน้า ก.

จากสื่อมวลชนจะเป็นส่วนที่จะคลยกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การให้ความรู้ และเทคนิควิทยาแพร่ไปสู่คนทุกคนเป็นเรื่องจำเป็นโทรทัศน์จะแพร่กระจาย การค้นพบใหม่ๆ ไปยังหมูชนได้โดยสะดวกและรวดเร็ว เนื่องมาจากคุณลักษณะของโทรทัศน์ที่ให้โดยนเสียง ได้เห็นภาพและมีแรงจูงใจสูงไม่ตองอาศัยการจินตนาการมากนัก

บทบาททางด้านการศึกษา

วิวัฒนาการของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วในโลก ปัจจุบันย่อมมีผลกระทบกระเทือนต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เราอย่างไม่ต้องสงสัยไม่ว่าจะเป็นเด็กในโรงเรียนหรือผู้ใหญ่ที่ทำงานเสียชีพออยู่ในสังคม ผู้ที่เรียนสำเร็จจกวิชาจากมหาวิทยาลัยในสาขาวิชาต่าง ๆ จะพบว่าในช่วงระยะเวลาผ่านไปไม่ถึงสิบปี สิ่งที่คุณได้ศึกษามานั้นล้าสมัยหรือใช้ไม่ได้เสียแล้ว ผลของการวิวัฒนาการในต่าง ๆ ทำให้ให้นักการศึกษาต้องคิดว่าจะให้การศึกษาอย่างไรจึงจะสามารถให้ผู้เรียนปรับตัวกับสิ่งใหม่ ๆ ในอนาคตได้² นอกจากนี้ปัญหาการเพิ่มอย่างรวดเร็วของประชากรและความก้าวหน้าทางการแพทย์ทำให้อัตราการตายของประชากรลดลงก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาทางการศึกษา เนื่องจากรัฐไม่อาจจะจัดหาสถานศึกษาให้ได้เพียงพอ ทำให้เป็นที่น่าสงสัยว่าระบบโครงสร้างและวิธีการจัดการศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันจะสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างไร เมื่อพิจารณาถึงการจักระบบการศึกษาที่มีอยู่ในปัจจุบันก็จะเห็นได้ว่าแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบด้วยกันคือ

¹ กฤษ ปุณณกันต์, "คำปราศรัย," การสัมมนาแห่งชาติว่าด้วยวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เรื่องการส่งเสริมให้รายการมีคุณค่า ครั้งที่ 1 ณ โรงแรมบางแสน ชลบุรี (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2515); หน้า 36.

² ชำรง บัวศรี, "การศึกษานอกโรงเรียน," รายงานการสัมมนาการศึกษานอกโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต, 2516), หน้า 14.

1. การศึกษาในระบบ ได้แก่วการศึกษาในโรงเรียนมีระบบการแบ่งชั้นเรียน ตั้งแต่อนุบาลจนถึงชั้นมหาวิทยาลัย

2. การศึกษานอกระบบ ได้แก่วการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกระดับอายุได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ความความสนใจ และความต้องการของตนเอง โดยอาจจะมีชั้นเรียนหรือไม่มีชั้นเรียนก็ได้¹

การศึกษาในสองระบบดังกล่าวมีความสำคัญเชื่อมโยงกันในการสร้างคุณภาพของประชาชนในประเทศ การขยายตัวและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมลดจนความซับซ้อนของปัญหาที่ตามมา ทำให้การศึกษาทั้งสองระบบเป็นปัจจัยรกลสำคัญในการที่จะต้องการให้การศึกษาอย่างเพียงพอแก่ประชาชน เพื่อประกันความมั่นคงของประเทศเพิ่มผลเศรษฐกิจ และเพื่อการปรับตัวของพลเมืองที่ต้องเผชิญหน้ากับลักษณะของสังคมที่เปลี่ยนแปลงนั้น²

เพื่อแก้ปัญหาในด้านการศึกษาดังกล่าว โทรทัศน์จึงได้ถูกนำมาใช้ในการศึกษาอย่างกว้างขวาง อันเนื่องมาจากลักษณะพิเศษของ โทรทัศน์ อาทิเช่น

1. เป็นสื่อในการที่จะนำข่าวสารหรือเรื่องราวไปสู่คนหมู่มากได้โดยง่าย และประหยัด
2. ได้รวมเอาคุณค่าที่ดีของ วิทญ์และโทรทัศน์ เข้าด้วยกัน
3. ช่วยในการเอาชนะอุปสรรคของการเรียนให้แก่คนเป็นจำนวนมาก เช่น ให้ความสารซึ่งไม่สามารถจะให้ได้โดยวิธีการอธิบายหรือโดยการพาไปพบเหตุการณ์ เป็นต้น

¹"นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา" จุฬารวิชาการ 21 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 20.

²คณะกรรมการฝ่ายการศึกษานอกโรงเรียนคณะปฏิวัติ, "สรุปรายงานการศึกษา นอกโรงเรียน," รายงานการสัมมนาการศึกษานอกโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี, 2516), หน้า 50.

4. เป็นเครื่องมือนำความรู้ไปรวดเร็วทันควัน

ผลการวิจัยผลการสอนโดยใช้โทรทัศน์ พบว่า

1. จากการทดลองสอนหลายวิชาแก่นักเรียนหลายกลุ่มพบว่า โดยปกติแล้วนักเรียนที่เรียนด้วยโทรทัศน์ก็เรียนได้ดีหรือในบางกรณีดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่เรียนโดยวิธีการสอนตามปกติ
2. ในแง่ความจำ เมื่อวัดแล้วพบว่า พวกที่เรียนจากโทรทัศน์ก็จำได้ดีพอ ๆ กับพวกที่เรียนจากการสอนตามปกติ
3. การสอนโดยโทรทัศน์ได้ผลดีพอ ๆ กับการสอนด้วยวิธีปาฐกถาหรือแบบตัวต่อตัว¹

ในแง่ของการให้การศึกษานอกระบบจากลักษณะพิเศษของโทรทัศน์ดังกล่าวมาแล้วรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศจะสามารถยกระดับการศึกษาของประชาชนในสูงขึ้นเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางช่วยให้ประชาชนมีความรู้ทันสมัย ทันความก้าวหน้าของโลกทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ มนุษยวิทยา สังคมและศาสนา²

แม้ว่าโทรทัศน์จะมีคุณประโยชน์อย่างมากมาแต่ความ โหชะของมันก็มีอยู่อย่างมากรเช่นกัน เยาวชนที่เติบโตขึ้นในโลกปัจจุบันนี้ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากโทรทัศน์เทคนิคสมัยใหม่ได้นำเอาประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่เป็นไปในทางบวกและทางลบมาถ่ายทอดให้เยาวชนเป็นที่วันเกรงกันว่าความรุนแรง การไม่เชื่อฟังกฎหมายบ้านเมือง การกระทำที่ชัตก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ, "โทรทัศน์" คู่มือการใช้สื่อทัศนวัสดุ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2506), หน้า 218 - 219.

²เฉลิม สุทธิรักษ์, "ความสำคัญของวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์," หน้าที่และความรับผิดชอบของวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมทหารสื่อสาร, 2510) หน้า 41.

หลักคือธรรมชาติ และ การแก่งกายล่อแหลมซึ่งเขาวงกตที่เราได้เห็นได้ฟังจากโทรทัศน์จะมีอิทธิพลต่อความคิดความประพฤติของเขาเหล่านั้น¹ เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการชมโทรทัศน์ของคนทั่วไป ส่วนใหญ่มักจะชมโดยการเปิดสมองและจิตใจของตัวเองพร้อมที่จะรับเรื่องราวต่าง ๆ เขามาทุกเมื่อ เมื่อถึงลักษณะการชมโทรทัศน์คล้ายคลึงกับการเรียนพูดแบบเด็ก ๆ คือสอนอย่างไรก็รับไปอย่างนั้นผิดถูกอย่างไรไม่สนใจ บางคนชมโทรทัศน์เพียงเพื่อจะหนีความคิดสับสนวุ่นวายเพื่อเป็นการฆ่าเวลา สิ่งที่น่าประหลาดจะเป็นอะไรไม่สนใจจริง ๆ จัง ๆ นัก² ดังนั้นจึงเป็นที่น่าคิดว่าหากการจึกรายการโทรทัศน์เป็นเพื่อธุรกิจเสียมากกว่า การที่จะพิจารณาว่าจะให้ความรู้ สอดแทรกทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้ชมจากลักษณะการชมโทรทัศน์ของผู้ชม โดยทั่วไปดังกล่าวแล้วก็เป็นที่น่าวิตกว่าผู้ชมจะรับเอาสิ่งที่ทำให้เกิดความเสื่อมของสังคมเสียมากกว่า

เป็นที่ยอมรับว่าสื่อมวลชนทั้งหลายมักจะโอนเอียงไปตามทัศนคติ (Attitude) ความคิดเห็น (Opinion) ปัญหาความขัดแย้งในสังคม ตลอดจนความเคลื่อนไหวของสังคม เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมเกี่ยวข้องอยู่ การแสดงความคิดเห็นออกไปจากแนวความคิดเดิม โดยสิ้นเชิงมักจะถูกต่อต้านจากคนในสังคมอย่างรุนแรง ซึ่งวิธีที่จะแก้ไขได้ก็คือค่อย ๆ เปลี่ยนแนวความคิดไปอย่างช้า ๆ หากกระทำอย่างหักโหมจะไม่ทำให้เกิดผลดี ชั่วร้ายจะเป็นการย่ำทัศนคติเดิมให้เข้มข้นการต่อต้านก็ยิ่งแน่นแฟ้นขึ้น³ ดังนั้นการจึกรายการโทรทัศน์จึงควรที่จะต้องพิจารณาในข้อนี้เป็นอย่างมาก

¹ สง เสริมและเผยแพร่การศึกษา, กอง, "อิทธิพลของโทรทัศน์ที่มีต่อเยาวชน", วารสารการศึกษา, 2 (ตุลาคม 2521), หน้า 2 - 4.

² จุมพล รอดคำดี, "ข้อคิดบางประการระหว่างผู้จึกรายการโทรทัศน์กับผู้ชมทางบ้าน," เอกสารประกอบการสัมมนา, 10 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2520), หน้า 1 - 7.

³ จุมพล รอดคำดี, "บทบาทโทรทัศน์ในปัจจุบัน," เอกสารประกอบการสัมมนา, 5 (มิถุนายน - กรกฎาคม 2520), หน้า 1 - 2.

การชมรายการโทรทัศน์ของประชาชนในภาคใต้จากการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์
ทั่วราชอาณาจักร ปี พ.ศ. 2517 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับอัตราการเพิ่มขึ้น
ของครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์และจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ระหว่างปี พ.ศ. 2511-12
และ พ.ศ. 2517 พบว่า¹

เขต	ครัวเรือนที่มีเครื่องรับโทรทัศน์			จำนวนเครื่องรับโทรทัศน์		
	2511-12	2517	เพิ่มขึ้น %	2511-12	2517	เพิ่มขึ้น %
ภาคใต้รวม	4,542	34,116	651.1	4,552	34,296	653.4
ในเขตเทศบาล	4,092	20,200	393.6	4,100	20,338	396.0
นอกเขตเทศบาล	450	13,916	2,992.4	452	13,958	298.80

จะเห็นว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์อยู่ในเกณฑ์สูงมากแสดงว่า
ความสนใจในการชมโทรทัศน์สูงขึ้น หากจากจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ทั้งหมด 34,296
เครื่อง มีผู้ชมรายการโทรทัศน์เพียงวันละ 3 คนต่อเครื่องจะมีผู้ชมรายการโทรทัศน์แ่
ละวันถึง 102,888 คน

เมื่อพิจารณาถึงการที่ประชาชนในพื้นที่เขตจังหวัด สงขลา ยะลา สตูล
ปัตตานี และนราธิวาส สามารถรับชมรายการโทรทัศน์ของไทยจากสถานีโทรทัศน์

¹สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน, "รายงานผลเบื้องต้นการสำรวจวิทยุและโทรทัศน์
ทั่วราชอาณาจักร พ.ศ. 2517," (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี,
2518), หน้า 38.

แห่งประเทศไทย ของ 10 หาดใหญ่เพียงช่องเดียว ซึ่งการที่สามารถรับชมได้เพียงช่องเดียวมีผลในทางเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ชมอย่างมากทั้งในแง่ร้าย (Negative) และแง่ดี (Positive) เพราะหาสิ่งเปรียบเทียบไม่ได้หากผู้ชมมีโอกาสรับชมรายการจากหลายช่องจะทำให้มีโอกาสได้ชมรายการหลายประเภท โดยเฉพาะคนที่มีการศึกษาจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ส่วนผู้ที่มีการศึกษาน้อยยังไม่เข้าใจในการเลือกในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเท่าใดนัก แต่ก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเช่นเดียวกันโดยจะเปลี่ยนไปตามสิ่งที่ตนเห็นและได้ยินจากโทรทัศน์ เพราะทำให้เชื่อง่ายเหลือเกิน ผู้ชมส่วนใหญ่มักจะไม่ค่อยได้คิดหรือไม่มีเวลาจะคิดว่ารายการนั้นให้ประโยชน์อะไรแก่เขาบ้าง ดังนั้นความเชื่อจึงมีมากและทุกครั้ง เกือบจะชักสินใจได้ทันทีว่าจะต้องเป็นจริงเสมอ¹ ดังนั้นรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศออกไปก็จะมีอิทธิพลต่อความคิดความเชื่อของผู้ชมเป็นอย่างมาก โดยเหตุที่พื้นที่ในตอนกลางของภาคใต้มีอาณาเขตติดกับประเทศมาเลเซียโดยตลอด เครื่องรับโทรทัศน์ของประชาชนในเขต 5 จังหวัดภาคใต้ดังกล่าวจึงสามารถรับรายการโทรทัศน์จากประเทศมาเลเซียด้วย ดังนั้น ผู้ชมในเขตดังกล่าวจึงสามารถรับรายการจากสถานีโทรทัศน์ถึง 3 ช่องด้วยกันคือ จากสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ของ 10 หาดใหญ่ และจากประเทศมาเลเซียอีก 2 ช่อง คือ ช่อง 3 ซึ่งสามารถรับได้ทางช่อง 5 และช่อง 10 ซึ่งสามารถรับได้ทางช่อง 7 การที่ผู้ชมมีโอกาสเลือกชมรายการโทรทัศน์หลายช่องเช่นนี้ โดยผิวเผินน่าจะเป็นผลดีในแง่ที่ผู้ชมมีโอกาสเลือกชมรายการที่ดีและมีคุณประโยชน์แต่ตามองให้ลึกลงไปอีกจะพบว่าน่าจะเป็นผลร้ายอยู่มากเหมือนกัน จากการวิจัยของ นางสาวสุนันทา เสียงแจ้ว กล่าวว่า ผู้ชมในจังหวัดภาคใต้ที่มีพื้นที่ติดกับประเทศมาเลเซียนิยมชมรายการของสถานี

¹ จุมพล รอคคำดี, "บทบาทของโทรทัศน์ในปัจจุบัน," เอกสารประกอบการอบรมสัมมนา, 5 (มิถุนายน-กรกฎาคม 2520) : หน้า 1 - 2.

โทรทัศน์มาเลเซียมากเพราะมีรายการโฆษณา¹ ดังนั้น เมื่อผู้ชมหันไปนิยมชมรายการโทรทัศน์ของมาเลเซียมากเข้า การจัดรายการของทางสถานีในบางรายการที่มุ่งจะให้ความรู้ เปลี่ยนแปลงทัศนคติเพื่อพัฒนาบุคคลในชาติให้ดำเนินไปในทิศทางที่ชนในชาติต้องการร่วมกันก็จะเป็นการเปล่าประโยชน์ เพราะสื่อที่ส่งไปหรือรายการนั้น ๆ ไปไม่ถึงตัวบุคคลที่การจัดรายการมุ่งหวังจะให้รับสื่อหรือชมรายการนั้น ๆ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้ชมในเขตภาคใต้ 5 จังหวัดกัณฑ์ดวามีวัฒนธรรม ภาษาพูด ความเป็นอยู่ที่คล้ายคลึงกับประชาชนในประเทศมาเลเซียย่อมเป็นพื้นฐานในการจูงใจให้ผู้ชมให้หันไปชมรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์มาเลเซียอยู่แล้ว ปัญหาจึงมีอยู่ว่าจะจัดรายการอย่างไรจึงจะทำให้ผู้ชมในเขตจังหวัดภาคใต้กัณฑ์ดวามีหันมานิยมชมรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทยของ 10 ชาติใหญ่ ให้มากยิ่งขึ้น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะสามารถหาแนวทางในการจัดรายการให้ตรงกับความสนใจและความต้องการของผู้ชมในเขตจังหวัดภาคใต้ 5 จังหวัดกัณฑ์ดวามี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสนใจและความต้องการลักษณะรายการโทรทัศน์ของประชาชนในเขต 5 จังหวัดภาคใต้ คือ สงขลา ยะลา ปัตตานี สตูล และนราธิวาส
2. เพื่อเปรียบเทียบความสนใจของประชาชนในเขต 5 จังหวัดภาคใต้ต่อรายการสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ของ 10 ชาติใหญ่ และสถานีโทรทัศน์มาเลเซีย
3. เพื่อศึกษาแนวทางที่จะทำให้โทรทัศน์เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวไทยมุสลิม

¹ สุนันทา เสียงแจ้ว, "ความสนใจรายการโทรทัศน์เพื่อการศึกษาของประชาชนในภาคใต้," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 64.

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยคาดว่า ผลของการวิจัยจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 10 หากใหญ่ ในอันที่จะเป็นแนวทางแก่ทางสถานีจะได้นำผลการปรับปรุงรายการและเทคนิควิธีต่าง ๆ ของทางสถานีและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานของทางราชการในอันที่จะใช้โทรทัศน์เป็นสื่อกลางในการที่จะสร้างความเข้าใจอันดีของประชาชนในท้องถิ่นต่อการดำเนินงานของทางราชการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึง

1. ขอเท็จจริงว่ารายการโทรทัศน์ที่สถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 10 หากใหญ่ จัดนั้นให้ประโยชน์และตรงกับความต้องการของประชาชนหรือไม่เพียงไร
2. แนวทางที่จะปรับปรุงรายการของสถานีโทรทัศน์ ช่อง 10 ให้ตรงกับความต้องการและให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น
3. แนวทางในการจัดรายการเพื่อเปลี่ยนแปลงและปลูกฝังทัศนคติบางประการของผู้ที่นิยมชมรายการของสถานีโทรทัศน์มาเลเซีย
4. แนวทางในการจัดให้โทรทัศน์เป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลกับประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับชาวไทยมุสลิม

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยมีขอบเขตดังนี้

1. สํารวจรายการโทรทัศน์ของสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 10 หากใหญ่ และสถานีโทรทัศน์มาเลเซีย เฉพาะรายการที่ออกอากาศในช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2522
2. ใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นและความสนใจของประชาชนในเขตจังหวัดสงขลา ยะลา ปัตตานี สตูล และนราธิวาส ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี

เขตจังหวัดละ 40 คน โดยอาศัยกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อชาติไทย พุทธ 20 คน เชื้อชาติไทยมุสลิมที่สามารถพูดภาษาไทยได้ 20 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน โดยกำหนดระดับการศึกษาไม่จำกัดเพศ และอาชีพ

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันในระดับที่มีการศึกษาน้อยหรือไม่เข้ารับการศึกษเลย ทำให้เกิดปัญหาในด้านการตอบและอธิบายข้อความในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งทำให้การตอบแบบสอบถามไม่ได้คำตอบตรงตามที่ต้องการบ้างบางส่วน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รายการโทรทัศน์

หมายถึงรายการโทรทัศน์ทุกประเภทที่ทางสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ของ 10 ชาติใหญ่ และสถานีโทรทัศน์มาเลเซีย ส่งออกอากาศ ซึ่งแบ่งตามลักษณะของรายการออกได้เป็น 4 ประเภทด้วยกัน คือ

1. รายการข่าว
2. รายการความรู้หรือสารคดี
3. รายการบันเทิง
4. รายการโฆษณา

ประชาชน

หมายถึงผู้ชมรายการโทรทัศน์ของทั้งสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ของ 10 ชาติใหญ่ และสถานีโทรทัศน์มาเลเซีย ที่มีอายุระหว่าง 15 - 60 ปี เป็นชาวไทยพุทธ หรือชาวไทยมุสลิม ที่สามารถพูดภาษาไทยได้

เขต 5 จังหวัดภาคใต้ หมายถึงจังหวัดสงขลา ยะลา ปัตตานี สตูล และนราธิวาส
ซึ่งทุกจังหวัดเครื่องรับโทรทัศน์สามารถรับรายการโทรทัศน์ที่ส่ง
ออกอากาศโดยสถานีโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ของ 10 ชาติใหญ่
และสถานีโทรทัศน์มาเลเซีย

005319

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย